

Høringsuttalelse om endringer i forskrift til gravferdsloven

Fra Kirkelig fellesråd i Sarpsborg

Behandlet på møte 17. september 2012.

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg ser positivt på at det er gjort endringer i begrepsbruken både som en konsekvens av endringer i gravferdsloven og for å gi en klarere forståelse av teksten i forskriften. Fellesrådet har imidlertid noen innvendinger til dette:

- Begrepet "gravplan" er skiftet ut med "gravkart". Begrepet "kart" benyttes etter vanlig forståelse på et mer overordnet nivå enn "plan". Det kan derfor virke noe forvirrende at "kart" benyttes der målestokken er på det mest detaljerte. Hovedhensikten med gravplanen / gravkartet er å dokumentere inndelingen og bruk av gravene. Fellesrådet mener derfor at uttrykket "gravbruksplan" er mer beskrivende og entydig.
- I § 4 er det foreslått å ta inn følgende setning: "Graver kan være frittliggende innenfor gravfelt." Dette åpner for andre løsninger enn det som er beskrevet i setningen foran hvor det står at feltet skal deles inn i "rekker og kolonner". Mer vanlig enn "frittliggende" graver er felt hvor det bare er en rekke. Dette fordi frittliggende graver uansett må gis et fiktivt rekkenummer.
- Det er også språklig uklart hva som menes med "rekker og kolonner". Vi oppfatter at "kolonne" er et uklart uttrykk i denne sammenhengen og ellers ikke benyttes som begrep om gravlokalisering. "Kolonne" i matematisk sammenheng er å forstå som en vertikal tallrekke i en tabell. Det er ikke det samme som "rekkenummer" som det egentlig siktes til her. Rekker må nødvendigvis heller ikke ligge slik at gravene danner kolonner (som nevnt ovenfor). Fellesrådet foreslår derfor at § 4 første ledd i stedet kan lyde som følgende:

"Gravplass inndeles i gravfelt. Hvert gravfelt inndeles normalt med graver ordnet i rekker."

Kirkelig fellesråd mener at det skal handles med stor forsiktighet når det gjelder tekniske inngrep nær eksisterende graver, men fellesrådet mener at ny formulering foreslått i § 8 om drenering er unødig begrensende. Ved mange gravplasser som har vært i bruk i en rekke år finnes det felt som ikke er tatt i bruk og hvor man erfarer at drensforholdene er svekket etter kanskje 20 til 30 års levetid siden nyanlegg. Det vil da være svært aktuelt og relativt enkelt å legge ny drens i feltet før dette tas i bruk. Dette er ikke konfliktfylt i forhold til eksisterende graver ellers på gravplassen. Fellesrådet foreslår derfor at "gravplass" skiftes ut med "gravfelt". Intensjonen med forslag til ny formulering i § 8 er med dette ivaretatt.

Fellesrådet er positive til at det gis en beskrivelse i forskriften av navnet minnelund, men mener at formuleringene om minnesmerket bør gjøres mer presise. Slik bestemmelsen er

formulert i forslaget framstår det som at det er pålegg om å påføre navn til den gravlagte på felles monument på navnet minnelund. Dette er ikke i samsvar med de valgmulighetene som gjelder for et vanlig gravsted. Bestemmelsen er også åpen i forhold til hvem som har ansvar for å påføre navnet på felles monument. Det bør presiseres at bestemmelser om dette også skal tas inn i vedtektene.

Fellesrådet foreslår at nest siste setning kan lyde: ”Ved navnet minnelund skal det plasseres minnesmerke med plass for navn og data på de gravlagte etter de bestemmelsene som er fastsatt i vedtektene for kirkegården.”

For de som gravlegges på navnet minnelund bør det være en ansvarlig for grav. Dette er etter fellesrådets vurdering nyttig i forhold til navnsetting og nødvendig for på en praktikabel måte kunne gi anledning til å feste graven.

Formuleringen i § 24 om at fundamentet ikke skal være synlig over bakken er vanskelig å praktisere i hellende terreng. Fellesrådet mener at dette punktet kan strykes og at kravet om fundamentdybde er tilstrekkelig. Ytterligere bestemmelser kan inntas i vedtekter.

Fellesrådet synes bestemmelsen i § 25 om at plass for gravminne skal anvises med merkepinne plassert i fundamentets bakre senter er unødig detaljert og kan strykes. Alternativt kan følgende formulering benyttes ”... anvist plass. Dersom det benyttes merkepinne...” I tillegg bør ordet ”midtpunkt” benyttes i stedet for ”senter”. (Senter henger etter vanlig forståelse mest sammen med flater eller volum mens midtpunkt med fordel kan benyttes om lineære dimensjoner)

I § 29 gis det i forslaget mulighet for krematoriet til å ”stille krav til kiste utover det som fremgår av bestemmelsen.” Kirkelig fellesråd ser det som uheldig at ”krematoriet” gis fullmakt i forskriftsteksten. Fullmakten må legges til kirkelig fellesråd eller til det juridiske subjektet som har driftsansvar for krematoriet slik forskriften ellers er innrettet.

Videre mener fellesrådet at det bør settes mer presise krav til kistestandard. Dette gjelder eksempelvis overflatebehandling. Det er på en del kister benyttet malingsprodukter som gir svært sterk røykutvikling på det tidspunktet forbrenningen starter som i seg selv ofte er vanskelig å regulere og som med stor røykutvikling gir både ovn og miljøet unødige belastninger.

Vedrørende forslag i § 31 kan ikke Kirkelig fellesråd i Sarpsborg se at det er saklig godt begrunnet å utelukke bruk av urner av metall. I de aller fleste tilfelle er nedbrytingen av standard metallurner tilfredsstillende. Det er heller ingen garanti for at urner for eksempel i heltre brytes ned innen fredningstiden. Så lenge det er krav i forskriften om at det benyttes nedbrytbare urner, må dette være tilstrekkelig. Det enkelte fellesråd kan sette krav til urnemateriale på den enkelte gravplass. Vår erfaring er at urner av metall brytes greit ned også i jord hvor det ofte er en dårlig omdanning av organisk materiale.

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg mener at bestemmelsen i forslaget i § 32 fullt ut er i samsvar med dagens praksis og at den gir grunnlag for å fastholde gjeldende praksis. Fellesrådet legger

til grunn at bestemmelsen må gjelde fullt ut uavhengig av ny bestemmelse om minoritetslivssyn i gravferdsloven.

I følge § 32 skal det i krematorium bare kremeres et lik om gangen. Det er opplagt at intensjonen her er å holde asken fra hvert enkelt lik adskilt. Dette oppnår man ved å skrape askerestene ut av ovnen etter hver kremasjon. Alle kjente ovnstyper har i dag et system hvor restene etter forrige kremasjon blir liggende i en egen beholder i ovnen etter utskraping mens neste bære kremeres. Det foregår med andre ord strengt tatt kremasjon av to lik samtidig i de fleste ovner, men med en tilfredsstillende separasjon. Formuleringene i vedtektene bør tilpasses dette.

Det er fornuftig å åpne for at fellesrådet kan disponere metallrester fra kremasjonsvirksomheten på en måte som fellesrådet finner forsvarlig slik det legges til rette for i forslag til endring i § 33. Fellesrådet mener at nedgraving på gravplassen av slikt metall som har svært lang nedbrytingstid, bør unngås. Selv om restene legges på relativt stort dyp, må det oppfattes som en båndlegging av et ”volum” for all framtid.

I § 34 gis det bestemmelser om merking av kiste ved innføring i ovn. Fellesrådet antar at intensjonen med bestemmelsen er å sikre at askerester ikke byttes om før utsending fra krematorium. Bestemmelsene om merking er imidlertid ikke praktikable. Merke som følger med i kremasjonsprosessen og som skal rakes ut sammen med asken må ha et format som sikrer at den følger med brennrestene. I tillegg må det være av en kvalitet som tåler høy temperatur og mekanisk behandling. Når asken skal gjennom askeberederen må brikken plukkes ut før knusing. Dersom brikken skulle være med på knuseprosessen, må den uansett plukkes ut fra sollet i knuseren sammen med andre metallrester og legges i urna manuelt etterpå. Det er med andre ord ikke mulig å merke kiste / askerester slik det er beskrevet i § 34 uten at merket håndteres manuelt utenom materialstrømmen på minst ett sted. Fellesrådet mener at det er fullt mulig å ha en sikker håndtering av identifikasjon uten at brikken følger materialstrømmen direkte. Fellesrådet mener at det i forskriften bør fastholde krav til merking som sikrer identifikasjon, men at kravet om at brikken skal følge med i forbrenningen bør fjernes.

Fellesrådet mener for øvrig at bestemmelsene i forskriften knyttet til fredningstider og friperioder burde vurderes på nytt. Fellesrådet mener at det er urimelig å forlenge friperiode ved ny urnenedsetting i urnegrav som fortsatt er i friperiode. Det samme gjelder kistegraver med dobbel dybde. Dette er en ytterliggående løsning sett i forhold til de som velger å reservere en tilleggsgrav ved kistegravlegging hvor det betales festeavgift både når graven er ubenyttet og når den tas i bruk. Fellesrådet kan velge å gi friperiode for disse også, men det er for mange kommuner/fellesråd nødvendig å benytte de inntektsmuligheter man har og da oppstår det urimelige forskjeller mellom ulike gravferdsløsninger.

Vi ser også at flere kommuner legger kremasjonskostnadene over på den som har ansvar for gravferden. Dette er uheldig og urimelig sett i forhold til den totale økonomiske belastningen som er knyttet til gravferdsvirksomheten. Urimeligheten blir særlig stor når man sammenligner valg av enkel kistegrav med askespredning. Kostnadene ved anlegg av en enkelt kistegrav er i dag på 15 til 25.000 kr. I tillegg kommer årlige driftskostnader som ved

fordeling av fellesarealer på en gravplass vil beløpe seg til flere 100 kr. Første etter tidligst 20 år kan det kreves festeavgift for gravstedet.

Det er urimelig at regelverket skal legge opp til at den som eksempelvis velger askespredning og dermed ikke belaster fellesskapet med kostnader til gravareal og gravlegging i det hele tatt, i mange tilfelle må betale fullt ut for kremasjonskostnaden mens den som velger kistegravlegging i tildelt grav ikke skal betale noe. Lov og forskrift sikrer med andre ord at den som velger den dyreste formen for gravlegging skal få dette gratis, mens den som velger en rimelig løsning i mange tilfelle må ta alle kostnader av eget bo.

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg regner med at disse forholdene vil bli vurdert i gruppen som departementet har satt ned for nettopp å vurdere økonomiske sider ved gravferds- og gravplasspraksis.

Kirkelig fellesråd i Sarpsborg mener også at det er mangler i lovverket (lov og forskrift) når det gjelder fordeling av ansvar for gravferden og festerett. Regleverket er basert på familieforhold hvor det er åpenhet og god kommunikasjon. Fellesrådet vil derfor oppfordre departementet til en gjennomgang av disse delene av forskriften.

Fellesrådet mener også at regelverket overlater for store vurderinger til hvert enkelt fellesråd når det gjelder hensyn til ønsker begrunnet i minoritetslivssyn. Dette er ofte vanskelige vurderinger og lokalt kommer slike saker opp i konkrete situasjoner hvor saklige avgrensninger ofte kan bli vanskelig. Det er derfor svært ønskelig at det arbeides med sentrale regler for håndtering av de viktigste minoritetsgruppene i forhold til gravferdspraksis.